

karel šebek
petr král

místo hvězdy kominík

korespondence
a zápisy snů
ze šedesátých let

cherm
praha 2021

Knihy vyšly s podporou Ministerstva kultury České republiky
a za přispění Nadace Český literární fond.

© Petr Král — dědicové, 2021

Editor and commentary © Wanda Heinrichová, 2021

© Cherm, 2021

ISBN 978-80-86370-74-3

Obsah

1.

POZDRAVUJU I OD BABIČKY —
Dopisy Karla Šebka Petru Královi
(1963—1966) (**9**)

2.

S POZDRAVY BABIČCE —
Dopisy Petra Krále Karlu Šebkovi
(1963—1968) (**107**)

3.

SEDÍM S BABIČKOU VE ŠKOLNÍ LAVICI —
Sny Karla Šebka
(duben 1967 — březen 1968) (**231**)

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA (313)

Mým domovem je pes
(*doslov Wandy Heinrichové*) (**351**)

Některé osobnosti a pojmy (**361**)

Ediční poznámka (**365**)

1.

**pozdravuju
i od babičky**

**dopisy karla šebka
petru královi
(1963—1966)**

Jilemnice, 8. 1. 1963

PETŘE,

snad mi prominete toto oslovení. Nikdy jsme se neviděli, ale já si nevím rady, jak bych měl začít. Vážený pane, pane, příteli, pane Král, připadá mi to směšné, protože nejste pán, natož vážený, a také nejste mým přítelem, a proto Vás ještě jednou prosím o shovívavost. Zbyněk mi dal Vaši adresu, bylo to asi před rokem. S poznámkou, že bych Vám případně mohl poslat nějaké texty. Četl jsem Vaše Uskutečňování představ, také jsem si tuto sbírku opsal společně s několika jinými básněmi, které jsem si ještě s mnoha jinými texty vypůjčil od Vašeho přítele Vratislava Effenbergera.

Dovoluji si Vám poslat jednu sbírku a byl bych opravdu rád, kdybyste mi o ní něco, ať už cokoliv, napsal. Žiji tady poměrně odloučeně od všeho intelektuálního ruchu a každá změna mne v této jilemnické díře velmi potěší.

Posílám Vám opis sbírky J. Heislera, Přízrak třetí války od V. E., snad tyto sbírky nemáte.

Také bych Vás velmi prosil (ovšem, nenahráváte-li jenom na magnetofon), mohl byste, budete-li pro mne mít pár listů papíru, věnovat ještě jeden průklep navíc z některé Vaší příští sbírky, případně jednotlivých textů. Nevím vůbec, co se teď děje, možná, že je to také pro mne lepší, ale každopádně mne to štve. Mám opsané Stojaté močály S. Dvorského, Kusy domů P. Voskovce, od Nápravníka jsem vůbec nic nesehnal (neznám křestní jméno).

Mám taky ten Revolver s bílými vlasy. Zbyněk mi říkal, že jste si u něho nějaké básně z této sbírky opisoval, mohl bych Vám poslat kompletní kopii — mám jich víc, také Spojité

nádoby, celé Veliké náměstí svobody V. E., Štyrského* poesii.
Lautréamonta — kopii. Opisuji dost textů, ne snad jen z dlouhé
chvíle, a rád Vám kopie, budete-li mít zájem, pošlu.

Zdraví Vás a těší se
na odpověď
Váš
Karel Šebek

Karel Šebek
Jilemnice 490

P. S. Bohužel nevím, jste-li dosud na vojně a dostanete-li vůbec
můj dopis.

* *Systematicky opravujeme Šebkovo nesprávné psaní příjmení Jindřicha Štyrského (Štýrský), které později v dopise kritizuje Petr Král.*

Jilemnice, 5. srpna 1963

MILÝ PANE KRÁL,

protože jsem Vám chtěl zase něco přiložit k dopisu, opozdil jsem s opisováním Šílené lásky poněkud i odpověď na Váš velmi zajímavý a pro mne dosti cenný dopis, v němž jste mne podrobně informoval o omylech, kterých jsem se dopustil v posuzování vzniku Vaší a Stanislava Dvorského poesie. Za Váš dopis, v němž jste tyto mé omyly vyvrátil a ujasnil, Vám srdečně děkuji.

Píšete o vlivu Oldřicha Wenzla — co od něho všechno znáte? Máte k dispozici ještě jiné jeho básnické sbírky, mimo „Yehudi Menuhina“, kterého jsem si již opsal? V tom případě bych Vás prosil, jestli by Vám bylo možno mi to zapůjčit k opsání. A které Halasovy sbírky máte na mysli, když rovněž mluvíte o jejich vlivu?

Ptáte se mne na podrobné vylíčení snů o obrazech Mikuláše Medka, případně jejich snových metamorfos: asi v prosinci se mi zdálo, že „dcera“ Mikuláše Medka, o níž mi vyprávěl Zbyněk, ale kterou jsem nikdy neviděl, „maluje“ automobilovým olejem po hladině nějakého rybníka „obrazy“, které potom Mikuláš Medek fotografuje z bezprostřední blízkosti jako „své“ obrazy. Tyto „obrazy“ byly černobílé, skutečně podobné těm reprodukcím z Objektu, žádné podstatné změny si již nepamatuji. Potom se mi ještě zdál jeden zvláštní sen o „obrazech“ Mikuláše Medka, byly to jakési tkalcovské stavy, které jsem několik dní dříve viděl ve zdejší přádelně — Mikuláš Medek v mém snu (jeho fotografii jsem viděl až později, v březnu u Vratislava Effenbergera, takže to byl skutečně hlavně spíše on, který v mém snu nabyl značných metamorfos, spíš než obrazy)

maloval tyto tkalcovské stavy realistickým způsobem, jakmile nějaký obraz dokončil, tyto tkalcovské stavy uváděl na svých obrazech do chodu — bál jsem se k nim přiblížit, abych se nezranil — potom tento sen přešel do nějaké erotické oblasti, na to si už přesně nepamatuji, nějaké dívky si mne přehazovaly přes hlavu, nebo něco takového. Přál jsem si tehdy, stejně jako teď, jeho obrazy vidět, také jeho vidět, tedy sen byl opět splněním přání. Podobně se mi tehdy zdálo o sbírce Prokopa Voskovce „Katastrofy“, kterou jsem ve snu rozevřel a našel tam motto z „Mein Kampf“, a žádné básně — tehdy jsem si přál tuto sbírku mít.

zbytek dopisu se nezachoval

3. 1. 1966

Ohlasy vzdálených pozdravů, šeptaných strážníkům, rozbíjejícím Jilemnicí. Taky babička se zbláznila a už se převlékla do uniformy. Budu muset tady to městečko zase znovu postavit. Ale nejdřív ho budu muset vypálit.

Petře, já jsem se asi zbláznil — už v těch chvílích, kdy jsem viděl film 8½. Ne, tohle množství zážitků prostě už zkonsumovat nelze. To by člověk musel odedávna do smrti jenom mlátit ve dne v noci pěstí do stroje.

Pokusím se teď nějak rozumně napsat, co vlastně je. V tom okamžiku, když jste na půlnoční pražské křižovatce řídil šviháním úklon veškeré budoucí dění a rozděloval auta ministrů na opačné strany světa, než kde vládnou, to bylo pro mne něco, kdy jsem si říkal: „Tak to je tedy konec.“ Ano, bylo to něco jako z Neposkvrněného početí: „Hle velké koktavé místo. Plnou rychlostí přicházejí ovce na chůdách.“ Prostě v tom okamžiku jste pro mne opravdu představoval (s předcházejícím úděsným poplíváním zad onoho nepovedeného starce) něco jako mou vlastní smrt. Já vím, že tohle všechno jsou už opravdu nesdělitelné pocity, jenom jsem Vám chtěl napsat, že tato scéna a pak ta, kde Prokop ve Splitu nad mořem po naší půlnoční soukromé hymně na záchodě řetízek, který jsem urval ze splachovadla, si před zraky mými a ještě jiného důchodce vstrkával celý do krku — tak to jsem si říkal, že to je tedy ten konec mého filmu.

Byly to ty dvě scény propletené snad ještě s dvěma nejlepšími z 8½ (začátek filmu — kdy se konečně Quido dostává

z „auta“ a odjíždí na jeho střeše s předpaženými rukama; Vaše řízení dopravy na křižovatce roku 66 budoucího světa; Prokop na hajzlu s tím řetízkiem; pak zase 8½ už nepředstavitelně pomíchané s Prahou: scéna, kdy „režisér“, představovaný Mastroiannim, „bičuje“ ženy ve svém životě; Claudia Cardinalová v přízračné scéně s Mastroiannim na noční ulici s prostřeným stolem; Prokop, prosící mne krátce po půlnoci ve Splitu, abych ho shodil se schodů; Mastroianni, krácející po noční pražské ulici a přihlížející, jak plivete konečně jednou provždy na celé to české hnojiště v podobě jediných zad jednoho blba; Anouk Aiméová a MARIA se svým bratrem, představujícím náhle mého otce ve filmu, v houpacím křesle, pod které jsem zalezl, abych se zastřelil; Prokop, který v další scéně „solí“; rodiče u vlastního hrobu na hřbitově; celé pražské hřbitovy od Václaváku až po Smíchov, kudy jsem procházel to odpoledne, kdy jsem si říkal, že už prostě nejsem hoděn toho, abych jel za Vámi všemi na shromáždění u Nadi, a kdy jsem už dokonce měl pocit, že se nemůžu už setkat ani s Martinem — kterého jsem skutečně celý den neviděl; scéna, kdy je náhle provázen obřad oběšení v hledišti; to hned přechází do scény, kdy zpíváte píseň starých sezón: Průvodčí je grobián; hned scéna, kdy po příjezdu ráno v neděli do Jilemnice, skutečně s pocitem zoufalství, piju — střízlivý — na jilemnickém záchodě z mísy vodu ze záchodu, abych se sám sobě pomstil za to, že se nedovedu ovládat a držet stranou světců; a-td, a-td. atd.)

Petře, Vy mne stejně nepochopíte a bude Vám tohle možná připadat nechutné, ale pro mne to byl vlastní konec světa, ta noc s Vámi a s Prokopem a pak ten film 8½, a prostě si říkám, že když jsem zažil takovéhle nesmírné zážitky, aniž jsem nějak sám odvedl úměrnou tomu daň, tak že se prostě musím ztratit. O to jsem se neúspěšně pokusil na Nový rok, ale zůstalo při pokusu. Snad jsem trochu celé ty dva dny napravil alespoň v jedné příhodě, o které bych Vám chtěl na konec tohoto dopisu napsat obsírněji. Když jsme v neděli ráno přijeli s Martinem do Jilemnice, šli jsme ke Stejskalům. Byli jsme střízliví, ale strašně unavení a musel na nás být hrozný pohled. Vy jste mi vložil do kufru tu zavařovací lahev s majonézou a se salátem a všechn olej se vytil do těch kravat, co mi paní Stejskalová půjčila. K dovršení všeho jsem, když jsme přišli k nim (bylo půl dvanácté dopoledne), pozdravil: DOBRÝ VEČER. Martin, který

byl rovněž úplně zpitomělý, pozdravil stejně. Jeho skoro úplně hluchá babička, když na ni Martin vzkřikl tento „pozdrav“, křikla rovněž na celý dům DOBRÝ VEČER! Pak jsme se posadili do kuchyně a kromě nás a babičky byla přítomna ještě paní Stejskalová a Martinova patnáctiletá sestra Dana. Umluvili jsme se s Martinem, že „namalujeme společně jeho poslední obraz“. Jelikož neměl žádné plátno, vzali jsme z půdy jeden starý Martinův obraz a chtěli ho přemalovat. Byl to obrázek aktu (dávného, malovaného ještě v době, kdy jsme se s Martinem neznali) právě jeho sestry Dany. Martin při malování usnul. Bylo půl třetí. Domaloval jsem obraz a nevím proč, řekl paní Stejskalové (nebyla to pravda), že moje babička je ve Vrchlabí, a že se teď nemůžu dostat domů, protože nemám klíče, a jestli bych se mohl u nich posadit do pokoje (Martina jsem pochopitelně nechal spát, musel být příšerně unaven) a počkat si tam asi do sedmi večer, kdy babička přijede, že si tam budu zatím něco číst atd. Sedl jsem si tedy do pokoje a byl jsem tam sám asi hodinu. Ve vedlejší místnosti spal Martin, slyšel jsem jeho oddychování, a když jsem pootevřel dveře, viděl jsem, že jeho matka stáhla záclony, aby mu nesvítilo světlo do očí, že mu stáhla i boty, a viděl jsem pootevřenými dveřmi Martina v té poloze, v jaké usnul při malování, protože se ho matka bála asi dál (když mu zula boty) dotýkat, aby se neprobudil. Seděl jsem tam sám asi hodinu a půl a pak vklouzla do pokoje Martinova sestra. Už dřív jsem si přál hovořit s ní a už proto, že celým svým zjevem je jakýmsi ženským protějškem Martina a že v ní jaksi mám rád jeho (a snad ještě víc, než jeho doopravdy), zkrátka, byla to kdysi láska na první pohled, nikdy jsem s ní před tím nemluvil víc jak pár slov a teď tady byla najednou příležitostí s tím drobným tělíčkem malé mystifikátorky, která asi stejně už dávno věděla všechno, protože jí patrně stačilo se na mne podívat, jak na ní visím. Sedla si ke mně a řekla, jestli bych si s ní nezahrál krabičky. Samozřejmě jsem souhlasil. Vedle v pokoji oddechoval v denní tmě Martin, nás nikdo nerušil, Martinova matka, která ve mně viděla „moudrého člověka“ a která by mne posledního podezřívala z toho, že bych mohl mít jakékoliv city k její dceři, o níž se mi dokonce svěřovala s mnohými starostmi, které o ni má. O tom, že Dana je divná, chvíli hrozně něžná, chvíli zlá, že utíká z domu a že se opíjí pod radnicí před zraky všech lidí vínem, které si koupí v neděli z ničeho nic, a zkrátka,

že si s ní neví rady. Hráli jsme tedy s Danou krabičky. Pak jsem vytáhl z kufru, který jsem tam v pokoji měl, lahev slivovice, která mi zbyla z pražské návštěvy, a rovněž nabídl Daně, aby se napila. V tom okamžiku byla tím hnusným smradem už naplněna celá místnost. Tak jsem hrál s tím přízračným stvořeníčkem, které jediné snad mohlo stát v poslední kapitole Prahy po mé silvestrovské návštěvě a 8½, hráli jsme krabičky, byly čtyři hodiny, pět hodin, půl šesté, nikdo nás nerušil, ani jednou se neotevřely dveře, bylo mi hrozně líto najednou i všeho toho, co takováhle dívenka musí prožít, že se nemůže pod radnicí opíjet, když chce; toho, že vůbec má nějaké rodiče, kteří jí přikazují, aby nedělala tohle a tohle atd. Lahev se vyprázdnila a Dana pila totéž množství v tom zoufalém, ubývajícím odpoledni jako já. Ani jednou za celou dobu jsme se nezasmáli, neušklíbli. Přál jsem si v té chvíli, aby s tou ubývající lahví, ubývajícím odpolednem a vůbec rapidně a nenapravitelně současně ubývajícím časem toho, co ještě „mohu kdy udělat“, aby to prostě bylo někde vidět, abych taky ubýval, abych se spolu s ní rozplýval, aby nám pak už byly vidět jen ruce, hrající ty krabičky. Náhle jsem se v tom okamžiku, když jsem ucítil v ruce její ruku, studenou jako led, a pak, když jsme už vyhazovali prázdnou lahev z okna a v příšerně slivovicí zamořeném pokoji čekali už jen na to, až přijde matka a začne křičet, že jsme opilí, až vstane Martin atd., zkrátka čekali na ortel „a ona a nikdo jiný už se mnou nikdy v životě nepromluví slovo“. To už jsme tam seděli jako dvě mrtvolky, usmívající se už jen, a ona dobře věděla, že teď zase nebude moci jít aspoň měsíc ven, jen ze školy domů a z domu do školy, protože bude konečně opravdu přistižena matkou, že je opilá, že její matka je nemocná, a že už jednou opravdu při jedné podobné příležitosti málem... atd. Já jsem zase viděl, že teď se už můžu do konce toho všeho, co ještě kdy zažiju, jenom motat pořád kolem ní, kupovat lahve smradlavé slivovice, vozit je do Prahy, jet na Silvestra, účastnit se První mezinárodní výstavy kravat, zažít svou smrt ve Vašem zhuštění světa na křižovatce, nechat se shazovat ze schodů, shazovat druhé ze schodů, že už mohu jenom jezdit do Prahy, vozit lahve, účastnit se výstavy kravat, vidět Prokopa, jak polyká ten řetízek, vidět v 8½ začátek filmu, prožít svůj soukromý konec světa, kdy Praha byla městem po třetí světové válce, ráno jít do kotelny, „v pokoji, kde jsem s ní seděl“.

V té chvíli jsem si rovněž uvědomoval v plné míře drtivost zasraného času, který nelze zastavit nebo obnovit nebo aspoň: zaznamenat, v tom stavu příhod, aby nebylo nic podstatného zapomenuto. Teď už, v osm hodin večer, když stále do pokoje nikdo za celou tu dobu nevkročil a kdy už se Martin musel probudit každou chvílí a kdy konečně musela otevřít co nejdřív dveře Danina (a v té chvíli jakoby současně i jediné moje) matka, abychom byli v jejích očích zavrženi, tak v té chvíli by už snad mohl být jediné teprve ten konec filmu s „vyřešením“ všeho, co by chtělo být vyřešeno, a nikdy nebude, že by prostě mohli ti hudební klauni z konce filmu 8½ přitancit i k nám na chvíli, projít těmi dveřmi, probudit i Martina ve vedlejším pokoji a zase jít dál, třeba k Praze, a že bychom se na ně připojili a vešli do konce filmu zase zpátky s nimi...

Tak nějak. Nevím, jestli mi rozumíte, ale jaksi v tomto, když jsem si už opravdu na nic nehrál (to je právě to, abyste mne chápal, co mne hrozně štve: mé pražské šaškovství), teprve v té chvíli, kdy jsem už nic nezahrával, teprve v tom okamžiku jsem měl právo se zasmát, právo vzít do ruky kus ledu: její ruku, a dívat se, jak se ta postavička z mlhy přede mnou rozplývá, slyšet přicházet její matku, a to, že jsem opil Martinovu sestru, když mi paní Stejskalová tolik důvěřovala a všechny ty hrozné kecy ...tak jsem říkal Daně, aby se mnou utekla, abychom se prostě sebrali a šli někam ještě tu noc, to je jedno kam (Dana už dvakrát utekla z domu), do konce Jilemnice a dál, do poslední kapitoly, teprve pak, že by se mohl promítat nový film, kde by už jediné mohlo být dvě hodiny jenom bílé, prázdné plátno, z něhož se ozývá ječení všeho, teprve pak, že bychom mohli otevřít knihu, v níž bychom si konečně přečetli o sobě všechno, jediné rovněž úplně na prázdných stránkách, teprve potom...

[...]

psáno rukou

PSSSS

Ještě jedna poslední příhoda, kterou musím ukončit tento dopis: tuto sobotu zde byl maškarní ples. Ten si nechám málokdy uniknout: ne však proto, že si konečně pro sebe mohu vybrat náležitou masku. Nýbrž proto, že si konečně mohu „strhnout masku“, totiž pravý opak: pořádně se vyřádit opravdu už bez

všech „masek“, jak tam jsou i mé masky kolem shromážděny. Shodou okolností se zábava konala v místní Sokolovně, a čeho jsem si nikdy dosud kupodivu nevšiml, dole, na chodbičce k záchodům, tam byla postavená úplně vzadu na stojánku ve zdi busta dr Tyrše. Samozřejmě — bylo to už k ránu, já jsem měl (podle počtu vypitých piv) zřejmě tu noc už několik svátků, narozenin, svatebních hostin apod. — mne okamžitě napadlo, a pak se stalo téměř nezvládnutelnou nutkavou myšlenkou, abych bustu ukradl, pro Krále, totiž pro Vás, kterému bych ji pak věnoval — nejlépe k příležitosti nějakých tajných Tyršových oslav, na nichž by tam mohl být Tyrš přítomen nejen v našem povědomí, ale i svou bustou, která by pak byla s náležitou pompou na ukončení oslavy někde na pečlivě k tomu vybraném místě roztlučena na „malé Tyrše“ a vydána všem přítomným — to mne tehdy trýznilo až k nesnesitelnosti — jelikož jsem se rozhodl nikoho se svým plánem neseznamovat a ukrást bustu sám, musel jsem na té chodbičce čekat, až „bude prázdná“. Ale tu noc lidi opravdu příliš mnoho navštěvovali záchody. Několikrát — když byla na okamžik chodbička prázdná — jsem už měl bustu v rukách, ale vždy se někdo musel objevit. Asi v pět hodin ráno, když jsem tam u té žluté zdi pod Tyršem skoro usnul, jsem byl mimoděk svědkem menší příhody, která mne probudila. Nějací dva neznámí mladíci, kteří svou bitku, která už podle jejich vzezření musela chvilku probíhat, přemístili do té mé chodbičky, se přímo přede mnou a před Tyršem rvali, k čemuž používali lahví od limonád. Hned potom se do chodbičky nahrnula spousta lidí, kterých čím dál přibývalo. Ti vzadu, kteří přišli na záchod a nemohli se protlačit k jeho dveřím, tvořili další a další skupiny. Pak se někde ukázala hlava jednoho z místních členů VB. Z obavy, abych hnán svou nutkavou myšlenkou něco neprovedl, či abych nebyl bustou prozrazen, protlačil jsem se co nejrychleji k členu VB a podél něho pak zmizel dveřmi Sokolovny. Zpátky jsem se tu noc ale už nevrátil. Pokračování příště...

Napište!

Heil Šebek!